

Nr. A82/002

28 januari 1982

ONTWIKKELINGEN IN DE POOLSE CP (PVAP)

Alhoewel de nieuwsvoorziening vanuit Polen vrij schaars blijft, zeker voor wat betreft de ontwikkelingen binnen de PVAP-top, valt uit de berichten toch wel op te maken dat de orthodoxe stroming in de partijleiding aan de winnende hand is. Er zijn indicaties dat ook partij- en regeringsleider inmiddels dichter bij de orthodoxen staat dan in het westen was gehoopt. Dit neemt echter toch niet weg dat het de vraag is of hij uiteindelijk de hoogste partijleider zal blijven of dat hij deze positie zal moeten afstaan aan iemand als de orthodoxe

Ontwikkelingen in de Poolse CP (PVAP)

Onenigheid in de PVAP-top

Alhoewel het inmiddels zes weken geleden is, dat in Polen de noodtoestand werd uitgeroepen, heeft de top van de PVAP tot op heden nog geen enkele formele verklaring over de situatie uitgegeven. Weliswaar kwam het Politburo zowel op 22 december 1981 als op 12 januari 1982 bijeen *) , doch beide keren werd na afloop slechts een nietszeggend, twee-regelig communiqué uitgegeven. Dit zwijgen van de partijtop duidt erop dat men het nog niet eens is kunnen worden over de uit te zetten koers. Er zijn onbevestigde berichten dat het tijdens de vergadering van 22 december tot een felle botsing is gekomen tussen enerzijds de gematigden en liberalen o.l.v. generaal [naam] en anderzijds de orthodoxen o.l.v. Politburo-lid en CC-secretaris [naam] . zou c.s. toen hebben verweten, dat zij met hun rond het orthodox-dogmatische weekblad Rzeczywistocz verzamelde aanhang de huidige situatie wilden gebruiken om de hele hervormingspolitiek om zeep te helpen en de herleving van een onafhankelijke vakbeweging in welke vorm dan ook te blokkeren.

Een tweede indicatie, dat er sprake is van onenigheid binnen de partijtop, is gelegen in het gegeven dat reeds enkele partijleiders publiek hebben meegedeeld dat aan de bijeenroeping van een CC-plenum gewerkt wordt, zonder dat zij zich uitlieten over een concrete datum. Aangezien de partijtop aan een dergelijke CC-bijeenkomst rapport moet uitbrengen over de afgelopen periode en voorstellen moet voorleggen inzake de partijlijn voor de komende tijd, zal men het eerst over de inhoud daarvan eens moeten worden, alvorens over te kunnen gaan tot het uitschrijven van een CC-plenum.

Toenemende invloed van de orthodoxen

Opmerkelijk is dat de partijcoryfee, die de afgelopen weken voorzover bekend het eerst geciteerd is in de Poolse media, het orthodoxe Politburo-lid [naam] is. De aan hem toegeschreven uitspraken laten aan duidelijkheid niets te wensen over: Een consequent doorvoeren van de orthodoxe koers en een radicale uitbanning van ieder-

---

*) Normaliter vergadert het Politburo wekelijks.

een, die het daarmee niet eens is, zijn volgens hem absoluut noodzakelijk *). Zo zou hij tijdens een PVAP-vergadering in Warschau (begin januari) fel hebben uitgehaald naar hoge partij-functionarissen wier kinderen politiek toevlucht zoeken in het Westen. Deze functionarissen **) moeten volgens hem gezuiverd worden. Voorts zou bij die gelegenheid de hervormingsgezinde , een vooraanstaand partij-ideoloog ***, persoonlijk hebben aangevallen en zou hij hebben gezegd dat het eerstkomende CC-plenum (ook hij noemde geen concreet datum) voor eens en altijd zal moeten afrekenen met de "revisionisten".

Verder moet vastgesteld worden dat de toon van de commentaren in het partijdagblad Trybuna Ludu sedert begin januari duidelijk scherper is geworden ****). Niet alleen werd zeer krachtig stelling genomen tegen Solidariteit zoals dat tot 13 december jl. functioneerde, maar ook werd medio januari het vuur geopend op Boeren-Solidariteit. Eveneens werd reeds in de eerste dagen van januari in het blad geconcludeerd, dat de anti-socialistische politieke oppositie nu volledig en voorgoed uitgeschakeld moet worden en dat de PVAP snel gezuiverd dient te worden van "politieke en ideologische buitenstaanders, carrièrejagers en cynische gokkers". Overigens waarschuwde Trybuna Ludu ook tegen die partijkaders die nu de tijd gekomen achten om wraak te nemen voor al het onrecht

-
- *) Er zijn indicaties dat goed ligt bij de Tsjechoslo-
waakse partijleiding. Tijdens het 9e PVAP-congres (medio
juli 1981) besteedden de media in dat land meer aandacht
aan zijn congresrede dan aan de toespraken van (toen
1e secretaris van de PVAP) en (toen premier en
minister van Defensie), terwijl hij ook de eerste Poolse
partijcoryfee was, die na de uitroeping van de noodtoestand
door Radio Praag werd geïnterviewd (het interview werd op
17 december jl. in Warschau gemaakt en nog dezelfde dag
uitgezonden).
- **) Zowel een zoon van de als gematigd aangeduide vice-premier
en CC-lid als een neef van de nog steeds in het CC
zittende verblijven in de BRD.
- ***) In van 16 december 1981 werd uitgebreid
aandacht geschonken aan opmerkelijke uitlatingen van
- ****) De partijsecretaris die verantwoordelijk is voor pers en
propaganda, en dus ook voor de inhoud van Trybuna Ludu, is
de orthodoxe .

dat hen in de afgelopen 16 maanden is aangedaan *). Opmerkelijk is tenslotte dat de partijkrant op 19 januari jl. de in 1970 in ongenade gevallen ** rehabiliteerde voor wat betreft zijn optreden in de jaren 1959-1970. In die jaren ging als partijleider een steeds hardere koers volgen in tegenstelling tot zijn "liberale" partijleiderschap van 1956-1959 dat in het artikel onvermeld blijft.

Ook het legerdagblad Zolniersz Wolnosci fungeerde in de afgelopen weken als een spreekbuis voor orthodoxe krachten ***). Zo schreef dit blad begin januari dat men zich in de toekomst strikt zou moeten houden aan de marxistisch-leninistische beginselen en dat concessies daaraan niet meer toegestaan mochten worden. En medio januari kondigde het blad aan dat de bedrijfsvoering in de ondernemingen weer op orthodoxe leest geschoeid zou moeten gaan worden, hetgeen betekent dat de partij weer de dienst moet gaan uitmaken in de bedrijven ****).

-
- *) Deze waarschuwing kwam ook voor in de rede die op 25 januari jl. voor de Sejm (het Poolse parlement) hield en in de resolutie die deze vergadering vervolgens aannam. Dezerzijds lijkt het niet uitgesloten dat deze waarschuwing vooral een cosmetische functie heeft en niet wil suggereren dat de betreffende partijkaders in de afgelopen maanden geen onrecht zou zijn aangedaan.
- **) kwam in 1970 als eerste partijsecretaris ten val nadat met harde hand een einde was gemaakt aan het arbeidersverzet in de havensteden langs de Oostzee tegen drastische verhogingen van de voedselprijzen. De vraag dringt zich op of de rehabilitatie van op dit moment, nu de voedselprijzen weer drastisch omhoog gaan, een impliciete waarschuwing is aan het adres van de bevolking, dat verzet daartegen met geweld zal worden neergeslagen.
- ***) Voor dit blad is niet de uiteindelijke verantwoordelijke. Dat is in dit geval luitenant-generaal , die de posten van vice-minister van Defensie en hoofd van de "politieke hoofdafdeling van de strijdkrachten" (de belangrijkste politieke commissaris) bekleedt en sedert 13 december jl. deel uitmaakt van de Militaire Raad voor Nationale Redding. Hij wordt wel omschreven als orthodox-dogmatisch, nationalistisch en anti-semitisch.
- ****) Dit zou een streep zijn door de afspraken, die de autoriteiten en Solidariteit hebben gemaakt inzake invoering van het arbeiderszelfbestuur.

De Centrale Controle Commissie (CCC) spreekt zich uit

Op 11 januari jl. vergaderde het presidium van de Centrale Controle Commissie met de voorzitters van de regionale Controle Commissies *. Tijdens deze bijeenkomst hield CCC-voorzitter een rede, waarin hij een keiharde, orthodoxe marsroute uitzette. Zo stelde hij dat socialistische vernieuwing alles te maken heeft met een consistente handhaving van de ideologische principes van het socialisme en niets met herziening daarvan. Hij kondigde aan dat er strijd zou worden gevoerd tegen "anti-socialisten en contra-revolutionairen" zonder enige vorm van tolerantie. Carrière-makers, die hun politieke inzichten laten variëren al naar gelang de heersende politieke wind, zouden zo snel mogelijk uit de partij verwijderd moeten worden. In een eventueel tot nieuw leven gebrachte vakbeweging zou geen plaats mogen zijn voor tegenstanders van het "socialistische systeem", hetgeen ook van toepassing zou zijn voor een eventueel te vormen Front van Nationale Overeenstemming.

Overigens duiden alle berichten er op dat de partijbasis al spontaan aan het leeglopen is, waardoor wellicht een grootscheepse zuivering daar niet meer plaats zal behoeven te vinden. Als deze massale uittrekking uit de PVAP zich werkelijk aan het voltrekken is, leidt dit er natuurlijk wel toe dat de partijbasis volledig in orthodoxe handen zal geraken, hetgeen de orthodoxe krachten in de partijtop alleen maar zal stimuleren voort te gaan op de ingeslagen weg.

De houding van

Zoals reeds eerder werd opgemerkt zou het op 22 december jl. tot een fundamentele botsing tussen en zijn gekomen. Inmiddels echter zijn er geruchten en indicaties die er op duiden dat wellicht zijn positie heeft herzien. Er gaan vrij hardnekkige geruchten dat de militaire top, waartoe uiter-aard behoort, niet alleen Solidariteit maar ook inmiddels heeft afgeschreven, omdat een "constructief" overleg niet mogelijk zou blijken te zijn. Aangezien ook de uitlatingen tegenover de westerse pers van de woordvoerder van , de reserve-kapitein , zich steeds sterker richten tegen Solidariteit en ** lijkt het er op dat .

- *) Controle Commissies moeten er op toezien dat partijleden en -organen zich houden aan de partijlijn en de partijdiscipline. Gebeurt dit niet dan dienen deze commissies disciplinaire procedures op gang te brengen.
- **) Met name in Kopenhagen, waar als lid van de Poolse delegatie in de tweede week van januari deelnam aan een vergadering van de Wereldvredeesraad (een communistische mantelorganisatie), liet hij zich in felle bewoordingen uit over Solidariteit en

in orthodox vaarwater is beland. Ook het feit dat hij in zijn rede voor de Sejm (25 januari j.l.) op geen enkele wijze tegemoet gekomen is aan de dringende wensen tot versoepeling van de noodtoestand, zoals die bijv. bij herhaling waren geuit door het Poolse episcopaat en Westerse regeringen geeft aan dat zich in ieder geval thans minder gematigd opstelt dan velen eerst hadden gehoopt.

Tenslotte, en dit tekent de situatie misschien wel het beste, zou tijdens zijn reeds eerder gememoreerde toespraak tijdens een PVAP-vergadering in Warschau hebben gezegd, dat "onze voornaamste en beste bondgenoot" is. Met "onze" doelde ongetwijfeld op de orthodoxe stroming in de partijtop.

Een stem uit de DDR

Op 25 januari j.l. schreef het Oostduitse partijblad Neues Deutschland in een commentaar onder meer dat de noodtoestand had moeten uitroepen op aansporing van de Poolse partij en regering om een einde te maken aan de door de extremisten van Solidariteit en door veroorzaakte chaos. De vermelding van in dit verband is daarom zo opmerkelijk omdat algemeen wordt aangenomen dat en in het afgelopen jaar zeer nauw hebben samengewerkt en toen op dezelfde politieke lijn zouden hebben gezeten *). Het commentaar in Neues Deutschland zou daarom wel eens eerder een steunverklaring aan de orthodoxen kunnen zijn dan een sympathiebetuiging aan het adres van .

De commentaren in de Sowjet-Russische pers maken duidelijk dat men ook van die zijde de orthodoxe vleugel in de Poolse top het meeste krediet geeft. In dit verband is het vermeldenswaard dat er hardnekkige geruchten zijn dat de orthodoxe leiders , en **) begin januari voor overleg in Moskou zijn geweest.

Slotopmerking

Alhoewel de berichtgeving uit Polen nog steeds fragmentarisch is en vele dingen in dit land zich aan de waarneming onttrekken, duidt alles er toch wel op dat de orthodoxe partijvleugel uiteindelijk als overwinnaar uit de interne machtsstrijd te voorschijn zal komen. Een vervanging van als hoogste partijleider lijkt dan zeker niet onwaarschijnlijk te zijn, al is het alleen maar doordat

---

*) was le secretaris van de PVAP totdat hij medio oktober 1981 tijdens het 4e CC-plenum ten val werd gebracht en als zodanig werd opgevolgd door , die sedert medio februari 1981 premier was.

**) is le secretaris van het PVAP-comité in de regio Warschau.

hij in orthodoxe kring niet beschouwd lijkt te worden als "één van ons". Een man als , die in de afgelopen weken in ieder geval naar buiten toe redelijk schone handen heeft weten te houden, lijkt in dit geval een goede kandidaat voor de opvolging van te zijn.